Himmeli

Välähdyksiä Ruotsin kirkon ruotsinsuomalaisesta toiminnasta

Glimtar från Svenska kyrkans sverigefinska verksamhet

PYHÄINPÄIVÄ · ALLHELGONA 2022

PYHÄINPÄIVÄ

Musiikki hoitaa sielua

FOTO: JOHANNES FRANDSEN/IKON

Ilossa ja suuressa surussa tarvitaan säveliä. Häissä musiikki on tärkeä ja ehkä vielä enemmän sillä on merkitystä hautajaisissa.

Surussa sävelet voivat olla ainoa tapa kohdata syvimpiä tunteita, joita on vaikea pukea sanoiksi. Musiikki voi avata jumiutuneet kyyneleet. Kaikki musiikki ei kuitenkaan tätä tee. Mikä musiikki avaa ja tulkitsee suruamme, on tietenkin yksilöllistä. Itse muistan, kuinka suuressa surussa en voinut kuunnella muuta kuin Bachin musiikkia. Bachin musiikista löysin sekä surun dissonansseja että jonkinlaista sijaistoivoa – oli kuin joku toivoi musiikin kautta puolestani niin pitkään, kunnes maa taas kantoi. Mielenkiintoista olisikin tutkia enemmän sitä, mikä meitä koskettaa musiikissa. Mikä saa sielun värähtämään – onko se syvä bassoääni, kirkas sopraano vai huilun heleys?

→

VERKOSSA · PÅ WEBBEN

Rukousnetti

Kirjoita rukous omin sanoin Ruotsin kirkon rukousnettiin osoitteessa be.svenskakyrkan.se. Rukouksen voi kirjoittaa suomeksi. Sivuilla voit myös sytyttää virtuaalisen kynttilän, johon voit liittää muistosanoja ja rukouksen. Kynttilän ja rukouksen voit lähettää haluamaasi kirkkoon.

Bönewebben

På be.svenskakyrkan.se kan du skriva din egen bön. Där kan du också tända ett virtuellt ljus och skriva minnesord till den eller dem du tänker på. Ljuset kan du skicka till valfri kyrka.

Kuuntele ehtookelloja - lauantaisin klo 18.00

Yksinkertainen ja vapaasti toteutettu minihartaus, joka johdattaa alkavan pyhän viettoon. Ehtookelloja lähetetään Tukholman suomalaisesta seurakunnasta ja eri puolilta Ruotsia. Niitä voi katsella ja kuunnella myös myöhemmin.

Ehtookellot verkossa joka lauantai klo 18.00.

FOTO: KRISTINA STRAND LARSSON /IKON

TOIMITUS/REDAKTION HIMMELI
Ruotsin kirkon ruotsinsuomalainen julkaisu / ges ut av Svenska kyrkan
TOIMITUSKUNTA/REDAKTIONSRÅD: Jonatan Edlund, Anna Hellström, Eeva-Liisa Kettunen, Anna Toivonen
TAITTO/GRAFISK FORM: New Normal

Ruotsin kirkko

FOTO: JOHANNES FRANDSEN /IKON

→

Lauluilla lapsuuden maisemiin
Musiikki on myös silta menneisyyteen ja musiikki avaa muistojen bulevardin. Vanhustentalolla käydessäni huomaan kuinka muistisairaudesta kärsivät kykenevät laulamaan virren tai laulun ulkomuistista. Laulujen kautta kuljemme yhdessä lapsuuden maisemiin ja keskustelemme kaikesta siitä, mitä lapsena tehtiin ja myös siitä, mikä on kullekin tärkeää elämässä. On suurta saada nähdä millaisen muutoksen tutut laulut saavat aikaan, erityisesti, kun niitä on saatu laulaa omalla kielellä.

Yhteinen lauluperinne on tärkeä
Joskus mietin kuitenkin, miten käy silloin, kun meillä ei enää ole yhteisiä virsiä tai lauluja, kun lapset, eivätkä aikuisetkaan enää osaa yhteisiä lauluja. Traditio katoaa, jos sitä ei viedä eteenpäin. Isovanhemmat asuvat ehkä toisella paikkakunnalla ja vanhemmilla ei aina ole aikaa laulaa lasten kanssa. Seurakunta on yksi paikoista, jossa tuetaan yhdessä laulamisen perinnettä.

Virret kertovat ihmeistä
Musiikin kautta voi myös ymmärtää asioita, joita muuten on vaikea selittää. Virsien sanat kertovat joulun ihmeestä ja Jumalan rakkaudesta. Se mitä kerran tapahtui pari tuhatta vuotta sitten,

”Musiikin kautta voi myös ymmärtää asioita, joita muuten on vaikea selittää.”

tulee eläväksi uudestaan musiikin ja virsien sanojen kautta. J.S. Bach oli todellinen mestari siinä, kun hän kertoi sekä jouluevankeliumin että kärsimyshistorian sävelten kautta. Jouluoratoriossa voi jo aavistaa ristin varjon suuren ilon keskellä. Myös Martti Luther kirjoitti virsiä tuttuihin säveliin ja Enkeli taivaan tuli tutuksi monelle.

Kauneimmat joululalut – kansanliike
Kauneimmat joululaulut kantavat oman lapsuuden rakkaita muistoja ja laulujen kautta voi hetken viivähtää omassa lapsuuskodissa kaukana kotimaassa. Kaikki muistot eivät tietenkään ole vain kauniita ja ihania, mutta myös kosketus vaikeisiin muistoihin voi viedä meitä eteenpäin, kun saamme jakaa niitä toisten kanssa. Kauneimmista joululauluista on muodostunut lähes kansanliike. Niistä alkaa monen oma joulunvietto. Pandemian aikana ei voitu kokoontua laulamaan yhdessä. Moni löysi kuitenkin ilokseen *Kauneimmat joululaulut* verkosta.

ANNA TOIVONEN

FOTO: GUSTAF HELLSING /IKON

Musik vårdar själen

Toner behövs både i glädje och sorg. Musiken är viktig på bröllop och kanske ännu viktigare på begravningar.

I sorgen kan tonerna vara det enda sättet att möta sina djupaste känslor som är så svåra att klä i ord. Musiken kan släppa loss innefrusna tårar. Dock sker det inte med all musik. Det är givetvis individuellt vilken musik som öppnar och tolkar vår sorg.

Bach tröstade i sorgen

Jag kommer ihåg hur jag själv mitt i en stor sorg inte kunde lyssna något annat än Johann Sebastian Bachs musik. I hans musik fann jag både sorgens dissonanser och en sorts hopp – det var som om någon hoppades i mitt ställe tills marken bar igen. Det skulle vara intressant att forska mer kring vad det är i musiken som berör oss. Vad är det som får själen att darra? Är det den djupa basrösten, den klara sopranen eller flöjtens skira ton?

FOTO: JENNY SIGEMAN/IKON

Bygger broar till minnen

Musik är också en brygga bakåt i tiden och den öppnar minnenas boulevard. När jag besöker äldreboenden märker jag att människor som drabbats av demens, kan sjunga en psalm utantill. Genom sångerna kan vi förflytta oss till barndomens landskap och samtala om allt det som man gjorde då och också om det som är viktigt i livet.

Det är stort att se vilken skillnad kända melodier kan göra speciellt när man får sjunga dem på sitt eget modersmål.

Ibland funderar jag dock hur det blir när vi inte längre har gemensamma psalmer eller sånger, när varken barn eller ens vuxna kan sjunga gemensamma sånger. Traditionen försvinner om vi inte för den vidare. Kanske bor mor- och farföräldrar på en annan ort och föräldrarna kanske inte har tid att sjunga med sina barn.

Församlingen finns som en gemenskap där man stöttar traditionen med gemensam sång.

”Det är stort att se vilken skillnad kända melodier kan göra speciellt när man får sjunga dem på sitt eget modersmål.”

Förklarar det svåra

Genom musiken kan vi förstå saker som annars kan vara svåra att förklara. Psalmer berättar om julens mirakel och Guds kärlek. Det som hände för två tusen år sedan blir åter levande genom musiken och orden i psalmerna.

J. S. Bach var en mästare när han tonsatte såväl julevangeliet som Jesu lidande i sina verk. I juloratoriet kan man ana korsets skugga i den stora glädjen. Även Martin Luther skrev texter till kända melodier och ”Ett barn är fött på denna dag” (Von Himmel hoch) blev bekant för många.

Den vackraste julsången

De vackraste julsångerna förmedlar kära minnen från barndomen och genom sångerna kan vi stanna en stund i vårt barndomshem långt borta i hemlandet. Alla minnen är givetvis inte endast vackra och härliga, men även beröringen med svåra minnen kan föra oss framåt när vi får dela dem med andra.

Allsångsstunderna De vackraste julsångerna har blivit något av en folkrörelse. Många ser det som en start på julfirandet. Under pandemin kunde vi inte samlas och sjunga tillsammans. Många hittade ändå till *De vackraste julsångerna* på nätet.

ANNA TOIVONEN

Kyrkan-sovellus

Sovellus *Kyrkan* sopii esikouluikäisille lapsille. Sen avulla voi mm. pelata muistipeliä Nooan arkin eläimillä, soittaa urkuja tai kaataa vettä kastemaljaan. Kolme filmiä kertoo kirkollisista toimituksista: mummon hautajaiset, pikkuveljen kaste ja häät. Kyrkan-sovellus ei sisällä mainoksia tai ostotarjouksia. Lataa sovellus hakusanoilla: ”Kyrkan” tai ”Svenska kyrkan”.

Kyrkan-appen

Kyrkan är Svenska kyrkans app för barn i förskoleåldern. I den kan du besöka en kyrka för att bland annat spela memory med djuren i Noas ark, spela på orgeln eller hälla vatten i dopfunten. I appen finns också tre korta filmer. Farmors begravning, Lillebrors dop och Vigsel i kyrkan. Appen Kyrkan erbjuder inga köp inuti appen och är helt fri från reklam. Du laddar ned appen med sökorden ”Kyrkan” eller ”Svenska kyrkan”.

Mummon hautajaiset

Mummon hautajaiset videossa kerrotaan mitä hautajaisissa tapahtuu.

Farmors begravning

Se en film om hur en begravning kan gå till.

Mummon hautajaiset på Vimeo

Farmors begravning på Vimeo.

Elämää lähellä

Tony Mellgren on suomalaistaustainen hautausurakoitsija. Hän on tavannut työssään monia suomalaisia.

Tony kertoo kasvaneensa Norrköpingissä. Hänen äitinsä ja isänsä tulivat Suomesta. Tony kävi suomalaisen koulun. Hän muistaa erityisesti Kyllikki-opettajan, tärkeän ihmisen Tonyn elämässä.

Äiti hävisi aikaisin Tonyn elämästä. Isä piti huolta Tonystä ja tämän sisaresta. Isä oli mitä parhain isä, vaikka hän saattoi olla pois kotoa työn tähden Norjassa useita viikkoja ja tällöin lapset joutuivat yksin selviämään kaikesta. Tony selvisi tästä, mutta sisar ei. Sisko joutui vääriin piireihin, huumeporukoihin. Siskon elämästä tuli vaikeaa ja hän kuoli 30-vuotiaana onnettomuuden uhrina. Tony menetti myös isänsä aika varhain sydänkohtaukseen. Tämä suru vei Tonyn kriisiin.

Suru antoi hänelle mahdollisuuden pohtia sitä, mikä elämässä on merkityksellistä, ja hän huomasi, ettei kaikki ollut tärkeää. Oma perhe ja vaimo merktisevät Tonylle paljon. Oman surun ja menetysten jälkeen he ovat erityisen tärkeitä Tonyn elämässä.

Yllättävä tarjous

Tony oli aikaisemmin töissä vaateliikkeessä. Eräänä päivänä eräs asiakas esitti Tonylle yllättävän kysymyksen: ”Haluatko alkaa tehdä töitä hautaustoimistossa?” Tony yllättyi ja mietti tunnin asiaa, ja suostui sitten tarjoukseen. Hän ei ole katunut valintaansa. Tony kokee, että hänellä on maailman paras työ.

Tonylla on kyky kuunnella ja lähestyä toisia ihmisiä. Hänen omat menetyksen kokemukset tulevat päivittäin käyttöön, sillä hän tietää, mitä ihmiset joutuvat käymään läpi surussa. Omasta mielestään hän työskentelee enemmän elämän kuin kuoleman parissa. Samanaikaisesti hän on sitä mieltä, että kuolema on niin kovin kaukana tavallisten ihmisten elämästä. Me olemme melkein unohtaneet, että me kaikki kerran kuolemme.

”Haluan nähdä omat rakkaani: isän, äidin ja siskon.”

Surun keskellä vaikeita päätöksiä

Monet eivät ole ehtineet ajatella tai eivät vain ole ajatelleet, kuinka asiat elämässä voivat muuttua kovin nopeasti. Kysymykset kuten mihin isä tai äiti haudataan voivat tuntua yllättäen vaikeilta päättää, jos näistä asioista ei olla koskaan aikaisemmin keskusteltu. Leskelle voi tulla yllätyksenä, ettei vakuutus onnettomuuksien varalta koskekaan kuolemantapausta – ja surun keskellä omaiselle voi tulla taloudellisia huolia. Vita arkivet, oma hautajaistoivomus, voi olla hyvä tapa huomioda omat läheiset. Jopa testamentti voi helpottaa omaisia, sillä vanhat epäoikeudenmukaisuudet voivat helposti nousta pintaan perunkirjoituksen yhteydessä.

Elän toivossa

Hautajaistavat muuttuvat myös. Suomalaiset ovat tottuneet seuraamaan arkkua haudalle. Omaiset ovat kantaneet arkun hautaan. Nykyään on myös hautajaisia, joissa on uurna. Siinä oleva tuhka lasketaan hautausjumalanpalveluksen jälkeen muistolehtoon tai tuhkahautausmaahan. Monet luulevat virheellisesti, että Ruotsin kirkkoon liittyminen tapahtuu automaattisesti maahanmuuton yhteydessä. Kirkkoon liittyminen täytyy kuitenkin itse hoitaa, näin ei tule kirkollisen hautauksen yhteydessä ylimääräisiä kustannuksia.

On myös tilanteita, jolloin ei haudata ollenkaan. Ehkä ei ole olemassa omaista tai lähiomaisiin ei ole ollut hyviä suhteita. Tonylla on tapana suositella, että omainen kuitenkin jättää hyvästit haudalla. Se on tärkeää surun käsittelyssä, olipa elämä ollut millainen tahansa. Uskonnollinen riitti auttaa vaikeassa surussa pääsemään elämässä eteenpäin.

Niin, miten se sitten on – miten ajattelet itse elämästä kuoleman jälkeen?

– Täytyy olla jotakin, pohtii Tony. Haluan nähdä omat rakkaani: isän, äidin ja siskon. Minä elän toivossa, ja jos olen väärässä, niin on ainakin usko auttanut minua täällä elämässä.

ANNA TOIVONEN

FOTO: ANNELIE TOLLERÅ

Tony Mellgren, hautausurakoitsija/
begravningsentreprenör

Nära livet

Tony Mellgren är begravningsentreprenör med finskt ursprung. Han har mött många landsmän i sorgesammanhang.

Tony berättar att han är uppvuxen i Norrköping. Hans mamma och pappa kom från Finland. Han gick i den finska skolan och han minns särskilt sin lärare Kyllikki som var en viktig person i hans liv.

Mamma försvann tidigt i Tonys liv. Tonys pappa tog hand om Tony och hans syster. Han var den allra bästa pappan, men han var ibland borta i flera veckor med sitt arbete i Norge och barnen fick klara sig själva. Tony gjorde det också, men systern hamnade snett. Hon kom i fel sällskap där det fanns droger och hennes liv blev väldigt svårt. Hon dog hastigt i en olycka i 30-års åldern. Tony förlorade även sin pappa i hjärtinfarkt relativt tidigt i livet och den sorgen ledde till en livskris. Sorgen gav omvänt en möjlighet att reflektera över vad som är viktigt i livet. Han insåg att allt är inte lika viktigt. För Tony har hustrun och familjen blivit någonting extra viktigt i livet efter egna erfarenheter av olika sorger och förluster.

Ett erbjudande

Tony arbetade tidigare i en klädaffär. En dag ställde en kund en överraskande fråga – Vill du börja arbeta på begravningsbyrå i stället? Tony blev lite överrumplad och funderade en timme på saken, tackade sedan ja till erbjudandet och det valet har han inte ångrat. Tony känner att han har världens bästa arbete.

Tony har förmågan att lyssna på andra människor och har lätt för att komma dem nära. Hans egna erfarenheter av förluster kommer också till användning dagligen, han vet vad människor får gå igenom i olika sorgeprocesser. Han tycker ändå att han arbetar med livet i stället för döden. Samtidigt tycker han att döden är så långt borta från vanliga människors liv. Vi har nästan glömt att vi alla kommer att dö.

Många beslut mitt i sorgen

Många har inte hunnit eller tänkt på att saker och ting kan förändras i livet. Frågor som ”var ska pappa eller mamma begravas” kan vara svåra att bestämma helt plötsligt om man inte har diskuterat saken någonsin. Det kan också komma som en överraskning för en maka, att olycksförsäkringen inte gäller vid ett dödsfall – och mitt i sorgen kan det också bli ekonomiska bekymmer. Vita arkivet kan vara ett sätt att visa omtänksamhet för de nära och kära. Även ett testamente kan förenkla för de närmaste, för gamla oförrätter kan lätt blomma upp vid bouppteckningar.

Det måste finnas något

Begravningsseder förändras också. Finländare har ofta haft jordbegravningar där de anhöriga bär kistan till graven. Nu förekommer det också begravningar med urna då askan läggs efteråt i minneslund eller i en askgravlund. Vid en kyrklig begravning kan det också bli frågor om kyrkotillhörighet. Många tror felaktigt att de automatiskt anslutits till Svenska kyrkan vid flytten till Sverige. Medlemskapet måste dock anmälas till församlingen för att det inte ska uppstå extra kostnader vid en kyrklig begravning.

Det finns också situationer där det inte blir någon begravning alls, det kanske inte finns någon anhörig, eller så har relationen till de närmaste varit ansträngd. Tony brukar rekommendera att man ändå har ett avsked vid graven.

Det är viktigt i bearbetningen sorgen hur livet nu än har sett ut. Riten möjliggör att gå vidare i livet.

– Ja, hur blir det sen – hur tänker du själv? Finns det liv efter döden?

– Det måste finnas något, säger Tony eftertänksamt. Jag vill så gärna möta mina nära, min pappa och mamma och syster. Jag lever i den förhoppningen, och har jag fel så har tron i alla fall hjälpt mig här i livet.

ANNA TOIVONEN

Palveleva puhelin

KUN TARVITSET KESKUSTELU- TAI KRIISITUKEA

PUHELIN
Joka ilta klo 21–23
020-26 25 00

CHATTI
Torstaisin ja sunnuntaisin klo 18–20
svenskakyrkan.se/palvelevapuhelin

NETTIKIRJE
Vastaus 24 tunnin kuluessa
svenskakyrkan.se/palvelevapuhelin

Ruotsin kirkko

FOTO: GUSTAF HELLSING /IKON

Kyrkguiden-sovellus

Kyrkguiden opastaa seurakuntaan.

Kyrkguiden

Appen Kyrkguiden visar vägen till församlingen.

Kerran se kääntyy

TEKSTI · TEXT: **JONATAN EDLUND, PAPPI/PRÄST**

FOTO: JOHANNES FRANDSEN/IKON

Jeesus sanoi: Te olette maailman valo. Kaupunki ei voi pysyä piilossa, jos se on rakennettu vuorelle. Eikä lamppua sytytetä siksi, että se piilotettaisiin ruukun alle. Se pannaan lampunjalkaan, ja siitä se loistaa kaikille huoneessa oleville. Antakaa tekin valonne loistaa, niin ihmiset näkevät teidän hyvät tekonne ja ylistävät taivaallista Isäänne. (Matteus 5:14–16, UT2020 mukaan)

PIAN LOISTAVAT valot kaikkialla. Pyhäinpäiväviikonloppu aloittaa ajan, jolloin valaisemme pimeyden. Hautausmaat täyttyvät hautalyhtyjen valosta. Tämän jälkeen syttyy adventti- ja jouluvalaistus. Ehkä tänä adventtina meitä valaisevat steariinikynttilät sähkövalojen sijasta.

MUTTA JEESUS EI puhu steariinikynttilöistä, lampuista tai valosarjoista, vaan meistä ihmisistä. Valo tulee heistä, jotka tekevät hyviä tekoja.

ME MUISTAMME NYT niitä, jotka ovat edeltä menneet ja päässeet ikuisuuteen. Me muistelemme sukulaisia, ystäviä, pyhimyksiä ja muita esikuvia. Heidän valonsa loistaa meille. Heidän elämänsä ja tekonsa valaisevat arkeamme. He saavat meidät muistamaan kuinka ja miksi meidänkin on oltava hyviä ihmisiä.

JEESUS PUHUU USEIN itsestään valona pimeydessä, muistutuksena Jumalan tavasta ajatella. Siellä missä Jumala on, siellä on elämä. Jumalan luona ei ole pimeyttä, vaan valoa.

PYHÄINPÄIVÄ MUISTUTTAA pääsiäisestä, juhlasta jolloin kaikki kääntyi ylösalaisin. Kuolema muuttui ylösnousemukseksi, pimeys valoksi ja suru iloksi ja elämäksi. Monet ovat menneet ennen meitä ikuisuuteen luottaen siihen, että he saavat kohdata ikuisen elämän. Jeesus avasi taivaan portin, näin valo ja elämä pääsevät pilkistämään kaikille, jotka elävät pimeydessä.

TÄSTÄ VALOSTA ME ELÄMME. Jeesus on ylösnoussut. Meitä kantaa joka päivä toivo - toivo elämästä elämän tuolla puolen. Kerran se kääntyy. Mekin saamme nähdä Jumalan ilman varjoja ja pimeyden läsnäoloa.

Hopp om liv bortom liv

Jesus sade: ni är världens ljus. En stad uppe på ett berg kan inte döljas, och när man tänder en lampa sätter man den inte under sädesmåttet utan på hållaren, så att den lyser för alla i huset. På samma sätt skall ert ljus lysa för människorna, så att de ser era goda gärningar och prisar er fader i himlen. (Matteus 5:14–16)

SNART LYSER DET LJUS överallt. Allhelgonahelgen startar den upplysta årstiden. Kyrkogårdarna fylls med ljus från gravlyktor. Därefter kommer advents- och julbelysningen. Kanske blir denna adventstid fylld av stearinljus istället för kraftnätsstödda lampor.

MEN JESUS PRATAR INTE om stearinljus, lampor eller ljusslingor, utan om människor. Ljuset kommer från dem som gör goda gärningar.

VI MINNS NU SÄRSKILT dem som gått före oss och gått in i evigheten. Vi minns släktingar, vänner, helgon och förebilder. De är som ljus för oss. Deras liv och gärningar lyser upp vår vardag. De får oss att komma ihåg hur och varför man skall vara en god människa.

JESUS TALAR OFTA OM sig själv som ett ljus i mörkret, en påminnelse om Guds synsätt. Där Gud är, där är liv. Hos Gud finns inte mörkret, utan ljus.

ALLHELGONA BLIR EN påminnelse om påsken, högtiden då allt vändes upp och ned. Död blev till uppståndelse, mörker till ljus och sorg till glädje och liv. Många har gått före i tron om att få möta det eviga livet. Jesus öppnade porten till himlen, så att ljus och liv kan strömma fritt till alla som lever i mörkret.

I DET LJUSET LEVER vi nu. Jesus har uppstått. Vi bärs varje dag av hoppet om liv bortom liv. En dag vänder det. Också vi skall se Gud utan skuggornas och mörkrets närvaro.